

Sandra Jenko

IZ PLATNIC NA ODER: UPRIZORITVE SLIKANIC ELE PEROCI

V prispevku so obravnavane profesionalne uprizoritve slikanic Ele Peroci. Večina uprizoritev ni povsem sledila literarni predlogi, temveč so jo ustvarjalci vzeli predvsem kot navdih. Na izvirne zgodbe so se sicer vsi naslonili, vendar zlasti pri vizualni podobi niso kopirali knjižne ilustracije. Iskali so svoj umetniški izraz izbranih elementov narativnega in vizualnega. Predstave so zaznamovale predvsem otroška igra in igrivost, prehajanje med svetovi, domiselna vizualna podoba in (v živo izvedena) glasba. Ogled teh predstav je lahko medgeneracijsko povezujoč dogodek, ki v kakovostni umetniški izvedbi nosi še danes aktualno sporočilnost.

The article deals with the professional stagings of the Ela Peroci's picture books. Most of the stagings were not completely faithful to literary basis, which as a rule was rather taken as a source of inspiration. All the directors drew on the original stories, however the visual image they created did not copy the book illustrations. They searched for their own artistic expression of the selected elements of the narrative and the visual. The performances were especially marked by children's play and playfulness, by transitions between worlds, as well as by an ingenious visual image and live music. A viewing of these plays can be an intergenerationally linking event, a performance of high artistic value bringing a message, relevant even for the contemporary time.

Priljubljene pravljice slovenske pisateljice in pedagoginje Ele Peroci sodijo med klasiko slovenske mladinske literature. Že veliko desetletij se otroci srečujejo z njimi doma, v vrtcu in šoli, posledično predstavljajo njene zgodbe tudi pomembno medgeneracijsko vez, saj jih prvotni bralci zdaj berejo že svojim vnukom. In v vseh teh letih njena dela niso izgubila pripovedne moči, nežnosti, čarobnosti in aktualnosti. Ela Peroci je s svojimi pravljicami navdihnili številne umetnike, ne le ilustratorje, ki so njenim zgodbam podarili vizualno podobo. Njena dela so doživela tudi številne adaptacije v obliki radijskih, televizijskih in gledaliških iger.

V prispevku bom pod drobnogled vzela izbrane profesionalne uprizoritve slikanic Ele Peroci. Glede na priljubljenost Perocijinih pravljic bi bilo pričakovati, da bi na področju gledališkega ustvarjanja za otroke naletela na veliko večje število profesionalnih produkcij njenih del. Vendar je število uprizoritev v slovenskem prostoru dejansko precej pregledno in je svojo največjo gostoto doseglo v minulih dvajsetih letih, po avtoričini smrti, še zlasti ob posebnih jubilejih (na primer

obletnicah knjig). Njena dela že sama po sebi pozivajo k odrski izvedbi, kar potrjuje tudi izjava Lutkovnega gledališča Ljubljana ob premieri uprizoritve *Moj dežnik je lahko balon* iz leta 2013, kajti že

sam naslov pravlјice skriva definicijo gledališča objekta, ki za marsikoga pomeni prvi korak v svet lutkarstva, predmeti, ki oživljajo, junaki, ki letajo po zraku, dežela, v kateri rastejo klobuki in se uresničujejo želje, vse to pa zmore v vsej svoji živi čarobnosti najbolje prikazati prav lutkovni medij. (Lutkovno gledališče Ljubljana 2013)

Sama bi šla še korak dlje in trditev razširila na celoten gledališki medij, ki je prostor domišljije, kjer se lahko vse zgodi in vse oživi ter se prepletata realni in domišljjski svet, kot v Perocijinih zgodbah. Njene pravlјice »otrokom pripovedujejo, da je v domišljji vse mogoče. Središče je vedno otrok in njegovo doživljanje sveta« (Hanuš 1998: 15). Izhodišče zgodb je torej realen svet otrok, ki jih njihova otroška igra odnese v svet domišljije – podobno torej, kot nas predstava skozi igro umetnikov popelje iz realnega gledališkega dogodka v namišljeno realnost odrske pripovedi. Ta vzporednica med Perocijinimi pravlјicami in gledališkim medijem je samo en vidik, zakaj so njena dela tako primerna za uprizarjanje. Še močnejši se mi zdi argument, da se Ela Peroci v svojih zgodbah posveča vsakodnevnim problemom in stiskam otrok, zlasti v odnosu s svetom odraslih. Tudi današnji otroci se zlahka prepoznajo v njenih likih, zato je brezčasnost njenih pravlјic odlično izhodišče za adaptacije v druge medije – tudi v gledališkega.

Uprizarjanje slikanic je zelo priljubljeno, med drugim tudi zato, ker nimamo prav veliko dramskih predlog za mlajše gledalce. Zato posegajo gledališča pri uprizoritvah za otroke velikokrat po ne-dramskih predlogah, na primer pravlјicah, basnih in slikanicah. Še zlasti za slikanice lahko trdimo, da predstavljajo pravi magnet za publiko, vzbudijo zanimanje, ker so zelo priljubljene pri malih in velikih bralcih, zgodbe in ilustracije pa so vsem dobro poznane. In prav tukaj se skriva tudi izziv za ustvarjalce, ki želijo prenesti slikanico na oder. Gledalci bodo na predstavo prišli s predznanjem in pričakovanji. Pred očmi imajo določeno vizualno podobo, ki so si jo ustvarili ob branju slikanice. Zato je uprizarjanje slikanic lahko tudi precej zahtevno in rizično.

Slikanice so posebna oblika knjige, ki združujejo besedilo in ilustracijo v enovito celoto; slikanica ima torej tri pomembne sestavine: besedilo, ilustracije in vsebinsko-oblikovni odnos med besedilom in ilustracijo. Ta odnos imenujemo interakcija, kajti besedilo vpliva na razbiranje pomena ilustracij in obratno, ilustracija spreminja ali dopolnjuje pomen besedila (Haramija in Batič 2013: 23).

Slikanica združuje torej različni umetniški izrazili ter interakcijo med njima, podobno kot pri uprizoritvenih umetnostih, kjer se v celoto povezuje še več izraznih sredstev. Interakcija pa v gledališču nastane v živo z odnosom s publiko, ki med ogledom predstave bere gledališki jezik. Ustvarjalci, ki izhajajo iz slikanice, ne preoblikujejo le proznega besedila v dramsko, temveč morajo značilnosti slikanice v naracijah in ilustracijah prenesti na specifičen sistem gledaliških znakov. Govorimo torej o adaptaciji celotnega umetniškega izdelka iz enega medija v drugi medij, kjer se zgodba na novo ustvarja, pri čemer lahko ustvarjalci slikanici zvesto sledijo ali pa jo uporabijo zgolj za izhodišče. Za slikanice je značilno, da imajo že v osnovi manj besedila in dogajanja ter so krajšega obsega, zato zahtevajo od ustvarjalcev uprizoritve toliko več kreativne iznajdljivosti pri postavitvi uprizoritvenega

koncepta. (Sterle 2019: 43) Da dosežemo ustrezno dolžino in dinamiko odrske postavitve slikanice, ni potrebno imeti več besedila oziroma več dialogov, ker je tako narativno besedilo kot ilustracije umetniško mogoče izraziti tudi skozi glasbo, zvok, gib, scenografijo, svetlobo ... Za estetsko privlačno in zaokroženo celoto, ki uokviri in podpre izvirno zgodbo, je ključno, da so izrazna sredstva skrbno izbrana in smiselno uporabljena. Vsekakor pa je v uprizoritvenem procesu pomembno spoštljivo ravnanje z literarnim delom, ki ima kot slikanica morda že kultni status.

Kot sem že omenila, prihajajo gledalci na uprizoritve slikanic večinoma z določenimi pričakovanji, vendar to še zdaleč ne pomeni, da si želijo na odru ogledati kopijo ilustriranega knjižnega dela. Praviloma publiki že zadošča, da prepozna določene trenutke ali elemente iz knjige, da ustvarjalci ustrezno karakterizirajo like in zajamejo bistvo zgodbe ter da ima ob ogledu predstave podobne asociacije in občutke kot ob branju knjige. Drugačna vizualno-estetska izvedba torej ne vodi nujno do razočaranja pri gledalcih, temveč jim ponudi novo interpretacijo in drugačno perspektivo. Ustvarjalci se nenehno gibljejo v prepletu literarnemu delu zveste adaptacije in odrsko specifične interpretacije. Poleg klasičnih dramskih, lutkovnih, plesnih in glasbenih uprizoritev so slikanice lahko tudi navdih za raziskovanje novih uprizoritvenih formatov.

V letu 2013 je v starejši mestni vili v Ljubljani zaživel poseben gledališki projekt pod naslovom *Stara hiša št. 3*, ki ga je ustvaril umetniški kolektiv Hiše otrok in umetnosti (zasnova in režija: Irena Rajh Kunaver; scenarij: Jelena Sitar; likovna podoba: Igor Cvetko, Vesna Gabaj, Anja Gruden, Iztok Hrga, Ivana Petan, Petra Petan). Navdih – tako vsebinski kot oblikovni – so ustvarjalci črpali iz različnih pravljič Ele Peroci, ki so jih povezali v izkustveni labirint umetnosti. Nova uprizoritvena forma je bila hkrati predstava, razstava in učna pot ter je obiskovalce vabila k skupnemu igranju, prevzemanju vlog in raziskovanju svetov iz različnih pravljič Ele Peroci. Povezovali so jih »miniturni gledališki dogodki« (Valenčič 2014), ki so jih otroci soustvarjali ter umetnost spoznavali skozi lastno izkušnjo. Interaktivno gledališko popotovanje se je začelo pred staro omaro, skozi katero so obiskovalci vstopili na prizorišče. *Stara hiša št. 3* je bil zahteven umetniški projekt s poglobljenim pedagoškim konceptom in vizualno pestro podobo, kajti vsako zgodbo je likovno oblikoval drug scenograf. Kot v pravljič *Stara hiša številka 3* so imeli kuhinjo opremljeno s pohištvo iz različnih kartonastih škatel, v Klobučariji so si otroci nadeli edinstvene, pisane klobuke, v modro svetlobo odeta podoba Ljubljane pa je bila izdelana z drevesi iz časopisnega papirja in drugimi elementi iz žice.

Ta gledališki eksperiment ni bila prva uprizoritev pravljičnih slikanic Ele Peroci, ki so jo pripravili ustvarjalci Hiše otrok in umetnosti. Že v devetdesetih letih smo si lahko v produkciji lutkovnega gledališča FRU-FRU ogledali *Muco Copatarico* (1995), lutkovno pravljičico z glasbo v živo, ki jo še danes igrajo, ter interaktivno lutkovno predstavo *Moj dežnik je lahko balon* (1996).

Slednja je bila prva objavljena slikanica (1955) Ele Peroci, ki je svojo uprizoritev doživela tudi v Gledališču Glej, premierno 8. decembra 2002, malo več kot eno leto po smrti priljubljene avtorice. Pravljičico *Moj dežnik je lahko balon* je za oder priredila, režirala in odigrala Ajda Rooss Remeta, vizualno podobo je prispevala Špela Trobec Jovanovič, besedila pesmi pa so bile delo Andreja Rozmana Roze. Uprizoritev je iznajdljivo prepletala igro žive igralk (deklince Jelke) in ročne lutke (njene najljubše igrače) ter izkoristila domišljjsko igrivi svet Perocijine pravljičice za igro v igri. Dogajalni prostor tudi ni več Ljubljana, kar »problematico starševske

malobrižnosti geografsko le posploši« (Jesenko 2002) in potencira njeno veljavo. Vsekakor so mladi gledalci potrebovali veliko domišljije, saj so se ustvarjalci precej oddaljili od slikanice.

V nasprotju s to gledališko miniaturo je bila uprizoritev Lutkovnega gledališča Ljubljana iz leta 2013 bolj klasično, a zelo domiselno zasnovana ter se je tudi nekoliko bolj naslanjala na pravljичno predlogo. A »prav spopad s kulturnima besedilom in likovno podobo pa je bil najtrši oreh, ki so ga morali streti ustvarjalci nove lutkovne predstave *Moj dežnik je lahko balon*« (Bojc 2013). Ustvarjalci so se morali najprej otresti zasidrane podobe pravljice, da so se ji lahko na svoj način ponovno približali. Četudi vizualna podoba uprizoritve ni sledila izvirnim ilustracijam slikanice, je lahko gledalec v predstavi prepoznal določene elemente, kot na primer značilen rumeni dežnik in staro belo okno. Kot je povedala režiserka uprizoritve Jelena Sitar Cvetko, je bilo prav okno »osnovna ideja in je hkrati tako rekoč glavna 'lutka'« (Bojc 2013). Sicer precej zahtevno animacijo okna ter s spreminjanjem njegovega položaja se enkrat prikazuje uokvirjen, utesnjen, omejen in sivi svet odraslih, drugič pa odprt, barvit, prostoren svet domišljije in igre. S simboliko okna odpre Jelka v zgodbi tudi odraslim oči za domišljijiski svet otrok. Pomemben element uprizoritve je bila glasba, ki jo v živo izvajajo animatorji lutk. Avtor glasbe mag. Igor Cvetko je črpal svoj navdih iz štirih glavnih motivov zgodbe (potovanje, Ljubljana, Klobučarija, potok) ter jih zvočno upodobil. Likovna podoba lutkovne predstave je nastala na osnovi ilustracij Svjetlana Junakovića, v tesnem sodelovanju z režiserko Jeleno Sitar Cvetko in scenografko Darko Erdelji. Za igralce oziroma animatorje, ki v primeru te uprizoritve niso bili zakriti, je bil to precej specifičen in zahteven projekt, saj je vsak izmed njih prehajal med različnimi vlogami in nalogami (animacija lutke, animacija okna, izvajanje glasbe...). Pravzaprav so lutke delovale kot igrače, s katerimi so se med predstavo poigrali, kot je opisal igralec Miha Arh. (Bojc 2013) Ta igrivi uprizoritveni pristop je bil čisto v duhu Perocijine pravljice.

Čudežni in domišljijiski svet gledališke umetnosti je večkrat osvojila tudi *Muca Copatarica*, ki je kot slikanica prvič izšla v letu 1957. Okoli njenega »abrahama« pa so nastale tri povsem različne uprizoritve. Plesni teater Ljubljana je 7. septembra 2006 vabil na premiero plesno-gledališke predstave. Kot ugotavlja režiserka Petra Pikalo, so bile odrske postavitve *Muce Copatarice* kljub njeni priljubljenosti v Sloveniji redke. »Sama zgodba, pravi, ponuja zelo veliko ustvarjalne svobode, zato so si jo pri nastajanju predstave tudi privoščili.« (Muca Copatarica spet na delu, 2006)

Naslednjo premiero je *Muca Copatarica* doživela 21. februarja 2008 v dramski uprizoritvi Prešernovega gledališča Kranj, ki jo je režirala Katja Pegan in ki je po tolikih letih še zmeraj na sporedu gledališča. Dramatizacijo pravljice je pripravila Desa Muck, ki se je »ekonomično in pregledno« (Bogataj 2008) držala izvirne zgodbe in jo dopolnila s pevskimi nastopi igralcev. Posledično uprizoritev spominja že bolj na muzikal. Kot ugotavlja kritik Matej Bogataj, so se ustvarjalci uprizoritve lotili z veliko prizadevnostjo in profesionalnostjo. Za nekatere je bilo zagotovo »simpatično presenečenje, da so v vlogah neredoljubnih mulcev namesto otrok zaigrali kar profesionalci domačega gledališkega ansambla« (Kavčič 2008). Njihovo delo so ocenjevali zelo pozitivno, ker so se prepričljivo prelevili v otroške like. K uspešni karakterizaciji je poleg njihove igrivosti in razposajenosti pripomogla predvsem komika. Na področju vizualne podobe je izstopala scenografija. Uporabljali so namreč premične in vrtljive kulise, pod katere se je podpisal scenograf Damijan Cavazza, kar je predstavi dalo še dodatno razgibanost

in igrivost. Kranjska uprizoritev je nastala v sodelovanju z Mladinsko knjigo in se je kot poklon avtorici Eli Peroci želela čim bolj približati knjižnemu originalu tako v besedilu kot v likovni izvedbi, ki spominja na legendarne ilustracije Ančke Gošnik Godec (Gedrih 2008).

Le en dan kasneje, 22. februarja 2008, pa je *Muca Copatarica* premierno stopila na oder Gledališča Glej v lutkovni izvedbi Gledališča Labirint in v produkciji Društva likovnih ustvarjalcev. Zasnovala, režirala, dramatizirala in odigrala sta jo Saša Jovanović in Tina Oman. Za razliko od Kranjske muce se ustvarjalci niso toliko naslonili na izvirno literarno delo, temveč so v središče postavili podzgodbo, katere sporočilo se skriva med vrsticami pravljice. »Režiserja Jovanovića je najbolj zanimalo vprašanje, zakaj otroci za seboj niso pospravljali copat, in ugotovil je, da ne zaradi neredoljubnosti, ampak zato, ker so otroci z njimi obmetavali Bobka« (Sajovic 2008). Uprizoritev, ki je bila bolj abstraktnega značaja z lutkami Urške Cigler in glasbo Accordion Tribe, je torej tematizirala nestrpnost skozi otroške oči ter kritiko zasmehovanja in zatiranja drugačnosti malega Bobka. Gledališki kritik Primož Jesenko jo je poimenoval »Copatarica brez žuganja«, saj je v Jovanovićeви Muci »bolj kot redoljubnost v ospredju odgovornost za to, kar je prav in kar ni, vse to umaknjeno od vsakršnega moralističnega kazalca« (Jesenko 2008). Na koncu predstave otroci sami med seboj, brez vtikanja odraslih, razrešijo nesoglasje.

Zadnji vsebinski sklop prispevka pa je namenjen najstarejši tukaj obravnavani uprizoritvi ter najnovejši produkciji Perocijine pravljice. Lutkovno gledališče Ljubljana je 20. septembra 2003 premierno uprizorilo sodobno priredbo, ki je pod naslovom *Hišica iz kock* skrivala teme iz desetih pravljic Ele Peroci. Režiser in dramaturg Edi Majaron je umetniški mozaik zgodbic konceptualno umestil v učno uro glasbene vzgoje, kjer prijazna učiteljica s priljubljenimi pesmicami Mire Voglar in Janeza Bitenca »nevsiljivo pritegne v igro bolj in manj znane protagoniste (večinoma v podobah namiznih, od zadaj vodenih lutk) ter jih poveže v dramski zaplet.« (Pezdir 2003) Različne vrste lutk (Smasek 2003) so bile na začetku predstave vidno in gledalcem na otip dosegljivo nameščene na policah, od koder so jih animatorji tekom predstave vključili v igrane prizore. Lahkotnost in igrivost je zaokrožilo oblikovanje odrskega prostora s prosojno tkanino, na kateri so zasijale projekcije ozadij, inspirirane s slikami Metke Krašovec.

Prav neagresivnost, prijaznost, nežnost, lepota in toplina pa so bistvo in vzdušje uprizoritve, tisti »dotik«, ki nadgrajuje vsebino, in podarja občutljivemu gledalcu nekaj trajnega. To bistvo so enakovredno soustvarili režijski koncept, likovna podoba (Agata Freyer), glasba in igra. (Zoran 2003)

Uprizoritev je nedvomno združevala nostalgijo z nevsiljivo sodobnostjo. Kakor je Ela Peroci v svoje pravljice vključevala otroško igro, so jo ustvarjalci ohranili tudi v tej uprizoritvi, med drugim s konceptom otrokom dostopnih realnih polic, na katerih lutke sedijo kot igrače, s katerimi se animatorji v svetu domišljije poigrajo.

Tudi najnovejša uprizoritev Perocijine pravljice *Hišica iz kock* v režiji Irene Rajh, ki je imela premiero 10. decembra 2021 v Hiši otrok in umetnosti, je igrivo zasnovana in se poslužuje zlasti motiva kock ter vseh možnosti, ki jih kot scenski in animacijski element ponujajo: v njihovi notranjosti se skrivajo lutke in rekviziti, na nekaterih je v otroški pisavi napisano besedilo, služijo tudi kot površina za projekcije in nenazadnje se iz kock različnih barv in velikosti oblikuje tudi dinamična scenografija, v kateri igralka kocke animira in jih sestavlja v različne oblike.

Avtorica likovne podobe uprizoritve, ki jo zaznamujejo predvsem geometrijski liki, je Špela Trobec. Zgodba v osnovi sicer sledi knjižnemu izvirniku, vendar dogajanje prestavi v otroško sobo, kjer se želi mlajša sestra Jelka igrati, medtem ko starejša sestra vadi violino, kar hkrati predstavlja živo glasbeno spremljavo predstave. Uprizoritev, ki je v Hiši otrok in umetnosti še na ogled, »preplete lutkovne, gibalne in glasbene elemente ter video animacijo v vizualno in dogajalno živahno okolje, ki nastopa tudi kot intimni prostor doživljanja, zaznamovan z hudomušnostjo dveh sester in nezaustavljivo otroško radovednostjo.« (Arhar 2021)

Prav radovednost, kako bodo znano slikanico uprizorili, velikokrat pripelje obiskovalce v gledališče. Kot smo lahko ugotovili, so obravnavane profesionalne uprizoritve pravljič Ele Peroci zaznamovale predvsem otroška igra in igrivost, prehajanje med svetovi, domiselna vizualna podoba in (v živo izvedena) glasba. Večina uprizoritev ni povsem sledilo literarni predlogi, temveč so jo ustvarjalci vzeli predvsem kot navdih. Na izvirne zgodbe so se sicer vsi naslonili, vendar zlasti pri vizualni podobi niso kopirali knjižne ilustracije. Iskali so svoj umetniški izraz izbranih elementov narativnega in vizualnega. V številnih gledaliških kritikah se je izpostavljalo dejstvo, da si današnje predstave ogledujejo vnuki prvih bralcev. Ogled predstav po pravljičah Ele Peroci je lahko zares medgeneracijski, povezujoč dogodek, ki v kakovostni umetniški izvedbi nosi še danes aktualno sporočilnost, ki se nas lahko dotakne.

Literatura

Barbara Hanuš 1998: Prisedimo k mizi Ele Peroci: pravljičice iz našega otroštva. *Delo*, 40/77. 15.

Darja Valenčič 2014: Skozi staro omaro v gledališki eksperiment. *Dnevnik*, 30. 1. 2014. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042621402> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Dragica Haramija, Janja Batič, 2013: *Poetika slikanice*. Murska Sobota: Franc-Franc.

Igor Kavčič 2008: Stari copatki so lepi in novi. *Gorenjski glas*. 27. 2. 2008. Dostopno na: <https://arhiv.gorenjskiglas.si/article/20080227/C/302279991/stari-copatki-so-lepi-in-novi> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Kaja Sajovic 2008: Ob jubileju kar dve Muci Copatarici. *MMC RTV SLO*, 21. 2. 2008. Dostopno na: <https://www.rtvsllo.si/kultura/oder/ob-jubileju-kar-dve-muci-copatarici/154181> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Lutkovno gledališče Ljubljana 2013: *Moj dežnik je lahko balon*. Dostopno na: <http://veza.sigledal.org/uprizoritev/moj-deznik-je-lahko-balon-1> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Maša Gedrih 2008: Muca z nenavadnim poslanstvom. *Dnevnik*. 23. 2. 2008. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/300731> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Matej Bogataj 2008: Mačja gozdna vila. *Delo*, 50/46. 13.

Mojca Jan Zoran 2003: Zastrta nežnost. *Dnevnik*, 53, 25. 9. 2003. 18.

Muca Copatarica spet na delu. *Dnevnik*, 6. 9. 2006. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/199016> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Nika Arhar 2021: Hišica iz kock – Mnenje strokovne komisije. Zlata paličica. Dostopno na: <https://www.zlatapalicica.si/predstava/hisica-iz-kock/> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Primož Jesenko 2002: Bistvena je domišljija. *Delo*, 44/287. 7.

Primož Jesenko 2008: Copatarica brez žuganja: lutkovna uprizoritev. *Delo*, 50/56. 17.

Sara Sterle, 2019: *Tabuizirane teme v lutkovnih predstavah za najmlajše*. Magistrsko delo. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=110911>.

Saša Bojc 2013: Oder LGL – priljubljena pravljica Ele Peroci Jelkin dežnik. *Delo*, 28. 11. 2013. Dostopno na: <https://old.delo.si/prosti-cas/kult/oder-lgl-priljubljena-pravljica-ele-peroci-jelkin-deznik.html> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Slavko Pezdir 2008: Oživljena slikanica: lutkovna uprizoritev. *Delo*, 50/72. 25.

Slavko Pezdir 2008: S površine v globino. *Delo*, 50/221. 13.

STA 2002: V Gleju Moj dežnik je lahko balon. *Dnevnik*, 6. 12. 2002. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/38194/kultura/splosno/38194> (zadnji obisk: 4. 6. 2022).

Stara hiša št. 3. Gledališki list. Ljubljana: Hiša otrok in umetnosti, 2013.

Uroš Smasek 2003: Pristrčno in nevsiljivo sodobno. Večer, 23. 9. 2003. citirano po: Jelena Šitar idr. (ur), 2008: *Po Stopinjah Lesene Talije: Lutkovno Gledališče Ljubljana: 60 Let*. Ljubljana: Lutkovno gledališče Ljubljana. 568.